

11. ábra

12. ábra. MYRTLE MILL IVORY PAPER
préselt vízjel 1915-ből

Ebben az időben a vásárlók körében nagyon kedveltek voltak a különféle női neveket idéző vízjelek is, mint például a THERESIA 1912-ben (10. ábra) vagy a GRAZIELLA vízjel 1914-ben (11. ábra).

A különféle Myrtle (Mirtusz) préselt vízjelek is rendkívül sokféle formai megoldásban készültek és a kor leggyakoribb, legszélesebb körben használt vízjelei voltak. Ezeket a bécsi székhelyű, de magyarországi érdekeltségi körű Dr. Polák és Fiai cég gyártatta a Nezsideri és a Péterfalvai Papírgyárban. Magyar vezérképviselőtűket Goldzieher Géza papírnagykereskedő látta el Budapesten, és mint hazai gyártmányokat forgalmazta, elsősorban nyomdai-, okmány-, könyv-, fogalmi, irodai-, színes boríték- és levélpapírokban (12. ábra).

(folytatása következik)

Szakirodalmi csemegék az elmúlt századokból

Tallózás folyóiratokban

20. rész

Bármennyire is azt gondoljuk manapság, hogy száz évvel ezelőtt kényelmes és lassú volt az élet, sokszor kiderült már az akkori dokumentumokból is, hogy a tempo régen is kényesek voltak. Itt van egy példa erre:

Az erdőtől az ujságpapirosig

Egy nagy német papírgyár megismételte a már többször tett kísérletet, hogy mily gyorsan lehet a fát ujságpapirosá átalakítani. Reggel 7.30 órakor közjegyző jelenlétében három fát döntöttek; a gyárba szállították és ott 12 hüvelyknyi darabokra vágták azokat. Már 9 óra 34 perczkor a fa papirosá volt alakítva, vagyis a papír készítése csak 2 óra és 4 perczig tartott. A papirost ezután a 2 kilométer távolságban levő nyomdába szállították, ahol a lap 10 órára már nyomtatva volt. Vagyis az élőfának az ujságpapirosá váló átalakítása nem vett igénybe több időt, mint 2 órát és 30 perczet. Ha a nyomda a gyár mellett lett volna, még 20 perczet lehetett volna megtakarítani.

(Erdészeti Lapok, 47. 15.sz., 1908. aug.1. 801-802.p.)

A Szakirodalmi csemegék sorozatában többször volt szó az új nyersanyagok kutatásáról, a következő közlés is erről számol be:

Papiros gyártása kókuszdiórostból

A világ egyre fokozódó papirosfogyasztása szükségessé teszi, hogy állandóan új nyersanyagok után kutassunk. Főként a gyarmatokon és a kisebb kulturájú országokban kecsgetet reménnyel az ilyen új anyagok feldolgozása. A figyelem legutóbb a kókuszdióhéj rostanyagára terelődött, melynek értékesítésével egyes gyarmatokon már komolyan foglalkoznak. Így Singapore közelében a múlt évben 600 000 kor. alaptőkével egy francia társaság alakult, mely a kókuszdióhéj rostanyagából akar papirost gyártani. A társaságnak hosszas kísérletezés után állítólag sikerült olyan eljárást dolgozni ki, mely lehetővé tenné a nyersanyag jövedelmező feldolgozását. E kérdésben Richmond már 1906-ban nyilatkozott s a földolgozás lehetőségéről a követke-

zöket mondotta: Az összeaprított rostanyagot 6 légköri nyomás alatt 7 órán át vízzel és 20% marónátronnal egyenlőértékű mésszel, szódával és hamúval főzve, a nyersanyagból körülbelül 41%-nyi mennyiségben igen jó papirosnyersanyagot lehet termelni. Korschilgen szerint a rostanyagot előzetesen hosszabban puhítani kell a földolgozás előtt, hogy törékeny és merev ne legyen. A papirosgyártásra nem csak a kókuszdiórostok, de a használt kókuszszőnyegek és hasonló hulladékok is nagyon jól értékesíthetők s alkalmas eljárással egészen tartós papirost állíthatunk elő, mely kivált tetőfedésre és nedves falak borítására alkalmas, mert a nedvességet kitűnően visszatartja. Ezek a nyilatkozatok azt bizonyítják, hogy a gyarmatokon még tetemes mennyiségű nyersanyagkészlet áll rendelkezésünkre a papirosgyártás czéljaira. Igaz ugyan, hogy a rendkívül csekély értékű nyersanyag a szállítást nem bírja meg és így értékesítése csak a gyarmatokon lehetséges, a mi egyelőre még nagy nehézségekbe ütközik.

(Természettudományi Közlöny, 43. 540. füzet, 1911. okt.15. 823-824.p.)

A rövid közleményt **Halmi Gyula** írta, aki 1879-ben született Budapesten, tanulmányait a budapesti műegyetemen végezte, 1904–1907-ig a székesfővárosi vegyészeti intézet, 1907-től a m. kir. halélettani és szennyvíztisztító állomás vegyészje. A Vegyészeti Lapok segédszerkesztője, a Magyar Mérnök- és Építészegylet vegyész-mérnöki szakosztályának jegyzője, a berlini Die chemische Industrie állandó munkatársa. Nevezetesebb munkái között szerepel az 1908-ban megjelent Ipari szennyvizek és azok tisztítása című könyv.

Találtunk már cikket a tallózás során a papírpénzek fertőzésveszélyére is, a következő is ezzel foglalkozik:

Bacillus-mentes dollárok

Ausztria-Magyarországba tudvalevőleg évenként körülbelül 300 millió értékű dollárokat küldenek kívándorolt véreink, mint megtakarított összegeket. Erre való tekintettel is érdekes az a hír, melyet az Atlas a következőkben közöl: Az amerikai nemzeti bank érdekes újítással lepte meg a világ pénzgyártó hatalmasságait. Oly bankókat bocsátott ki legújabbán, melyek semmiféle ragály terjesztői nem lehetnek, miután már saját

anyagukban tartalmazzák a dezinficiálás szerét. Az új amerikai papírpénzek ugyanis olyan festékkel vannak nyomva, amelyek főalkatrésze szagtalan karbolsav. A karbolsav tudvalevőleg a legjobb dezinficiáló szerek egyike, amely a legtöbb ragály kórokozót megöli. Az így készített bankjegyek tehát önmagukat sterilizálják. Az amerikai nemzeti bank új eljárását a világ többi állama is át fogja venni, mert kétségtelen, hogy ezáltal a nemzetközi érintkezésben történő fertőzés terjesztésének útját egyszerre el lehet vágni.

(Magyar Erdész, 11. 21.sz., 1911.nov.1. 412.p.)

Az emberben azonban felmerül a kétely, hogy vajon a használat során mennyi ideig van hatása a nyomdafestékben lévő karbolsavnak?

Az új termékek kifejlesztése, valamint a hulladékanyagok felhasználása mindig ösztönözte az ipart, akár száz évvel ezelőtt is, ezt mutatja a következő kis hír is:

Fa – papírból

Eddig fából készült a papír. Most fordul a kerék. Egy óhiói vegyész: Barber L. Olivér, elhasznált újságból, makulatura-papírosból bizonyos vegyi eljárás segítségével olyan deszkát tud gyártani, melyben megvan a fadeszka minden tulajdonsága, sőt még olyan haszna is van, aminő a fadeszkanak nincs, tartós tűz- és vízállóvá tehető, festhető és fényesre csiszolható. Az egyre nagyobb mértékű könyv- és újságfogyasztás kipusztítással fenyegette az erdőket. A papirost tudvalevőleg nagyobbára fapépből állítják elő. E mellett a nagyarányú építkezés folytán a deszka-kereslet is mind nagyobbá válik. A deszka ára az utolsó évtizedben igen nagyra szökött. És ha tovább folyik az erdő pusztítása, nemsokára fadeszka egyáltalán nem kapható. Ezért igen nagyjelentőségű az a találmány, amely a fából készített papirost ismét mesterséges fává tudja átalakítani. Barber egynolcad vastagságú deszkát is elő tud állítani papírosból és pedig jóval olcsóbban, mint amennyi a fadeszka mostani ára.

(Magyar Erdész, 11. 23.sz., 1911.dec.1. 459.p.)

Valamit már akkor is megéreztek korunk égető ökológiai és környezetvédelmi problémáiból.

Tarján Ferencné